

رجب ماه طلیعه انس / یامن از جُوه لکل خیر

برای عارفان و پویندگان راه حق، فرصت‌هایی چون ماه رجب با آن فضایل و کرامتش، دُرّی قیمتی است که به راحتی از آن نمی‌گذرند. سالکان کوی دوست از هیچ فرصت و کوششی در این راه کوتاهی نمی‌کنند.

برای عارفان و پویندگان راه حق، فرصت‌هایی چون ماه رجب با آن فضایل و کرامتش، دُرّی قیمتی است که به راحتی از آن نمی‌گذرند. سالکان کوی دوست از هیچ فرصت و کوششی در این راه کوتاهی نمی‌کنند.

به گزارش خبرگزاری مهر، رجب، هفتمین ماه سال قمری است که در اسلام به آن اهمیت ویژه‌ای داده شده و در شمار ماه‌های پرفضیلت و یکی از چهارماه برخوردار از حرمت و قداست ویژه است. رجب، ماهی است که در آن بندگان و مؤمنان و رهپویان، خود را برای شرکت در مهمانی بزرگ خداوند آماده می‌کنند. ماه زدودن غبار تیرگی از روح و جان، ماه تمرین حضور و توجه به بیشتر به معنویات، و ماه بندگی و فرمان‌بری و در نهایت سرآغاز انس و الفتی جانانه به پروردگار هستی‌بخش است.

سلام بر ماه رجب

سلام بر ماه رجب، ماه پیوند بندگان با معبود مهربان، ماه بارش باران مهر و محبت الهی، ماه رسیدن به سر منزل مقصود، و ماه انس شب زنده‌داران همیشه بیدار با محبوب و معبود بی‌همتا. سلام بر هلال رجب که آمدنش مژده پایان اندوه است و بدر آن یادآور تولد ماه تمام، امام همام و حیدر کرّار و پایانش نوید رهایی بشر از جهل و نادانی، شکوفایی اخلاق انسانی، بعثت آن بزرگ مرد تاریخ برای همیشه زمان. سلام بر بهار مناجات و بندگی. سلام بر نجوای شبانه اهالی رجب. سلام بر شب‌های رجب که پذیرای زاهدان است و سلام بر روزهایش که میزبان عاشقان وصال الهی است و سلام بر لحظه لحظه رجب که شاهد ذکر ذاکران است.

اهالی رجب

اهالی رجب، مردان و زنان با ایمانی اند که آرزویی جز وصال یار ندارند و اشتیاقی غیر از دیدار در آن‌ها نیست. ذکرشان الله، کارشان لله و هدفشان کسب خشنودی پروردگار است. «رجبیون» قصدی جز رضوان الهی ندارند. بهشت آنان توجه محبوب است و دوزخشان حرمان یاد او. آن‌گاه که یارشان به اشک شوقی آن‌ها را می‌نوازد، برایشان از آن‌چه در دنیاست بهتر و خوش‌گوارتر است. هر کس توشه‌ای از سفره رجب برمی‌دارد و در خانه تکانی آن، همه می‌کوشند تا غباری بر گرد جان باقی نگذارند. عقده دل وانما، ماه رجب می‌رسد / هلهله کن عاکفا، ماه طرب می‌رسد. آفتاب رجب، گرمی‌بخش دل‌های اهالی آن است و مهتابش نوازش‌دهنده دیدگان نجواکنندگان و ستاره‌های آن، آیات تفکر و تأمل اندیشمندان است.

مناسبت‌های رجب

ماه رجب، از ماه‌های بزرگی است که طلوع سه امام معصوم، امام علی(ع)، امام محمد باقر(ع) و امام جواد(ع) را در آن شاهدیم و شروع بزرگ‌ترین جنبش تاریخ بشری، یعنی برانگیخته شدن پیام آور مهر و محبت، محمد مصطفی(ص) برای هدایت و سعادت انسان‌ها، در آن اتفاق افتاده است. یاد و نام پیشوایان شهید این ماه، حضرت امام موسی کاظم(ع) و امام هادی(ع) و نیز پیام‌آور کربلا، زینب کبری(س) گرمی‌بخش دل‌های مؤمنان است و نیمه رجب هم، پذیرای معتکفان کوی دوست خواهد بود و شاهد خلوت مشتاقان.

رجب در قرآن

خداوند در آیه ۳۶ سوره توبه می‌فرماید: «به درستی که تعداد ماه‌ها نزد خداوند و در کتاب تکوین او از همان روزی که آسمان‌ها و زمین را آفرید، دوازده ماه است که چهار ماه آن، ماه حرام می‌باشد» طبق بیان روایات، یکی از چهار ماه حرام، ماه رجب است که بر خلاف سه ماه ذی قعده، ذی حجه و محرم که به دنبال هم آمده‌اند، این ماه به تنهایی و جدای از آن‌ها واقع شده است. منظور از حرام بودن چهار ماه، این است که مردم در این ماه‌ها، از جنگیدن با یکدیگر دست بکشند و امنیت عمومی همه جا حکم‌فرما شود تا مردمان به زندگی خود و فراهم آوردن وسایل آسایش و سعادت خویش برسند و به عبادت و طاعت خود بپردازند.

فلسفه ماه‌های حرام

ماه رجب، یکی از چهار ماه حرام است که در آن از جنگ و خون‌ریزی نهی شده است. تحریم جنگ در این چهار ماه، یکی از راه‌های پایان دادن به جنگ‌های طولانی و وسیله‌ای برای دعوت به صلح و آرامش بود؛ زیرا هنگامی که جنگ‌جویان چهار ماه از سال اسلحه را بر زمین گذاشته و صدای چکاچک شمشیرها خاموش گردد و مجالی برای تفکر و اندیشه به وجود آید، احتمال پایان یافتن جنگ بسیار زیاد است. اسلام در هر سال برای پیروان خود یک آتش‌بس چهارماهه اعلام می‌دارد که این خود نشانه روح صلح‌طلبی اسلام است. البته اگر دشمن بخواهد از این قانون اسلامی سوء استفاده کند و حریم ماه‌های حرام را بشکند، اجازه مقابله به مثل به مسلمانان داده شده است.

رجب در کلام پیامبر(ص)

رجب، ماهی است که پیامبر اسلام(ص) در آن مأمور شد تا خوبی‌ها را تکمیل کرده و انسان متحیر سرگردان را منزل بنمایاند و آیینی آورد که برای همیشه تاریخ، انسان‌ها را راهنما باشد. مبعوث رجب، درباره فضیلت‌های آن می‌فرماید: «رجب، ماه نزول رحمت الهی است و خداوند در این ماه، رحمت خود را بر بندگان خویش فرو می‌ریزد» و در کلام زیبایی دیگر می‌فرماید: «در بهشت قصری است که غیر از روزه‌داران ماه رجب؛ کسی وارد آن نمی‌شود» و بدین ترتیب، حضرت لزوم توجه بیش‌تر به این ماه و تفاوت قائل شدن بین رجب و سایر ماه‌ها را متذکر می‌شود و بر پیروان ایشان است که این ماه را، چونان فرصتی طلایی غنیمت بشمارند و در حفظ حرمت و بهره‌مندی از آن کوشا باشند.

رجب در نگاه پیشوای هفتم

ماه رجب، زمینه‌ای مناسب برای نزدیک شدن به خداوند و زدودن زنگار گناه از جان و دل است. پیشوای هفتم، امام موسی کاظم(ع) که خود در این ماه به دیدار معبود شتافت، در خصوص ماه رجب به امتیازی که خداوند در این ماه برای انسان‌ها برای روی آوردن به نیکی و پاک کردن سیاهی‌ها داده، اشاره می‌کند و می‌فرماید: «رجب، ماه بزرگی است که خداوند نیکی‌ها را در آن دو چندان پاداش می‌دهد».

شرافت رجب در بیان استاد بزرگ اخلاق

مرحوم میرزا جوادآقا ملکی تبریزی، استاد بزرگ اخلاق و عرفان، در کتاب شریف و ارجمند المراقبات درباره دلایل شرافت ماه رجب، می‌نویسد: «ماه رجب، یکی از ماه‌های حرام می‌باشد و از اوقات دعاست. [این ماه] حتی در زمان جاهلیت نیز به این مطلب مشهور بوده و مردم آن زمان منتظر این ماه بودند تا در آن دعا کنند. همچنین این ماه، ماه امیرالمؤمنین(ع) است، چنان‌چه طبق روایات شعبان ماه رسول خدا(ص) و رمضان ماه خدای متعال می‌باشد». ایشان همچنین همه سالکان راه حق را بر مواظبت این ماه و بجا آوردن اعمال مخصوص آن توصیه می‌کنند.

نام‌های رجب

ماه رجب، به دلیل برخورداری از مزایای گوناگون و توجه به ابعاد معنوی آن، نام‌های دیگری نیز دارد؛ نام‌هایی مثل ماه آمرزش خواهی (شهر الاستغفار)؛ ماه تک (رجب الفرد) به دلیل تنها واقع شدن و جدا شدن آن از سایر ماه‌های حرام؛ سرشار (رجب الاصب) به دلیل نزول سرشار رحمت الهی؛ ماه امیرمؤمنان (شهر امیرالمؤمنین)، ریسمان الهی و اصم یعنی برخورداری از فضیلت‌های بسیار.

رجب، تمرین تزکیه

ماه رجب، ماه آمادگی برای حضور در مهمانی خداوند است و برنامه‌های پیشنهادی اسلام در این ماه، همه از نوعی تمرین و یافتن آمادگی حکایت دارند. تأکید بزرگان دینی بر گرفتن روزه در این ماه و ذکر پاداش‌های بسیار برای روزه‌داری در ماه رجب، برای تشویق مسلمانان برای کسب آمادگی بار یافتن به ضیافت الهی، مؤید این مطلب است. در روایتی از یکی از یاران امام صادق(ع) می‌خوانیم: «در روزهای پایانی ماه رجب، به محضر امام صادق(ع) مشرف شدم. حضرت با دیدن من، فرمودند: آیا در این ماه روزه گرفته‌ای، عرض کردم: خیر. حضرت فرمود: آن قدر ثواب از دست داده‌ای که اندازه‌اش را جز خداوند نمی‌داند، همانا این ماهی است که خداوند آن‌را بر دیگر ایام برتری داده و حرمت آن را بزرگ شمرده است و برای روزه‌داران آن، کرامت خویش را واجب کرده است».

توجه امام خمینی(ره) به ماه رجب

برای عارفان و پویندگان راه حق، فرصت‌هایی چون ماه رجب با آن فضایل و کرامتش، دُرّی قیمتی است که به راحتی از آن نمی‌گذرند. سالکان کوی دوست که هر لحظه در اندیشه نزدیکی بیش‌تر و برتر به حضرت سبحان هستند، از هیچ فرصت و کوششی در این راه کوتاهی نمی‌کنند و با استفاده از شب‌ها و روزهای ماهی چون ماه نزول باران رحمت الهی، رجب، در انس بیش‌تر با خداوند می‌کوشند. حضرت امام خمینی(ره) نیز با توجه به آگاهی از فضایل این ماه، عنایت بیش‌تری نسبت به این ماه و خلوت و انس باخدای بی‌همتا و دوری از اغیارنشان می‌دادند.

شهید مطهری و ماه رجب

استاد مرتضی مطهری، درباره خاطراتش از ماه رجب می‌نویسد: «ما که بچه بودیم در منزل خود، انتظار آمدن ماه رجب را می‌کشیدیم و چند روز مانده به آمدن ماه، همه جا صحبت از این ماه شریف بود. شب اول آن برای مشاهده هلال رجب، در مسجد جمع می‌شدیم». ایشان همچنین درباره انتقال فرهنگ اهتمام به سنت‌های اسلامی چون احترام به ماه رجب، و استفاده از فرصت‌های آن، در پیامی انتقادی می‌فرماید: «این ماه، ماه استغفار و ماه عبادت و روزه است و این سنت‌ها در میان ما، در حال فراموشی است. بچه‌های ما کم‌کم حتی نام ماه‌های قمری را هم از یاد می‌برند و نمی‌توانند آن‌ها را ذکر کنند، ولی به هر حال تکلیف (بیان سنت‌های اسلامی) از ما ساقط نمی‌شود».

برخی از اعمال مستحبی رجب

برای استفاده بیش‌تر از فضیلت‌های سرشار ماه رجب، برنامه‌هایی از سوی بزرگان و پیشوایان دین اسلام پیشنهاد شده که انجام آن‌ها در این ماه، مورد توجه و سفارش آن حضرات بوده است. برنامه‌هایی مثل روزه گرفتن به هر میزان که ممکن باشد؛ مداومت بر ذکر «لا اله الا الله»؛ خواندن بعضی از دعا‌های مخصوص بعد از هر نماز؛ به جا آوردن عمره مفرده؛ زیارت حضرت رسول(ص)، امیرمؤمنان(ع)، امام حسین(ع) و امام رضا(ع) و نیز شرکت در مراسم معنوی اعتکاف که می‌تواند انسان را در جهت تقویت بنیه معنوی یاری رساند.

ذکرهای رجب

از اعمال مهم و ارزشمند ماه رجب، خواندن اذکار و دعاهایی است که از سوی معصومان روایت شده است در این ماه، خواندن دعای «یا مَنْ ارْجُوهُ لِكُلِّ حَیْرٍ». بعد از هر نماز توصیه گردیده است؛ دعای مخصوص ماه رجب که از دعاها کوتاه، ولی عمیق و پرمعنا است و از طرف امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف صادر شده و خود حضرت سفارش به مداومت آن در روزهای رجب نموده‌اند، نیز از برنامه‌های ماه رجب است.

رجب، ماه عذرخواهی

از امام صادق(ع) نقل شده که پیامبر گرامی اسلام(ص) فرمودند: «رجب ماه استغفار امت من است، پس در این ماه طلب آمرزش کنید که خداوند آمرزنده و مهربان است. رجب را اصَبِّ می‌گویند؛ چون رحمت خداوند در این ماه بر امت من بسیار ریخته می‌شود. پس بسیار بگویید: اَسْتَغْفِرُاللهَ وَ اَسْأَلُهُ التَّوْبَةَ؛ یعنی از خداوند به خاطر کارهای بدم پوزش می‌طلبم و از او فرصت بازگشت می‌خواهم».

دعای هر روز رجب

در ماه رجب، یکی از دعاهایی که بسیار مورد استفاده و توجه مؤمنان قرار می‌گیرد، دعای شریف «یا مَنْ ارْجُوهُ» است. این دعا را امام صادق(ع) به پیروان خود آموختند تا در ماه رجب در هر روز و شب و در پی هر نماز آن را زمزمه کنند. «ای کسی که همه خوبی‌ها را از او امید دارم و می‌دانم که از ناحیه او هیچ بدی نخواهد رسید. ای کسی که عطای بسیار در مقابل بهای اندک می‌دهی. ای کسی که آنچه از او می‌خواهند و نمی‌خواهند و حتی نمی‌دانند به مردمان از روی رحمت و مهربانی عطا می‌کند و می‌بخشد. با خواستن من از درگاه تو، تمام خیر و خوبی دنیا و آخرت را بر من ارزانی دار و تمام بدی‌های آن دو سرا را از من دور نما. که هر قدر هم عطا کنی، چیزی از تو کم نخواهد شد و از فضل خود، لطف و کرمتم را بر من افزون نما. ای صاحب بزرگی و کرامت، ای مالک نعمت‌ها و صاحب بخشش، ای کسی که بر بندگان متت داری و لطف، رویم را بر آتش جهنم حرام گردان».